

Grzegorz Kamiński¹

Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu
ORCID ID: 0000-0002-1278-7950

O RELACJI ART. 121 PKT 6 K.C. DO ART. 118 ZDANIE DRUGIE K.C. – WNIOSKI *DE LEGE LATA* I *DE LEGE FERENDA*

ABSTRACT

About the relationship art. 121 p. 6 of the Civil Code to art. 118 second sentence Civil Code – *de lege lata* and *de lege ferenda* conclusions

In legal literature and practice, the issue of mutual relations between Article 121 § 6 of the Polish Civil Code and Article 118, the second sentence of the Polish Civil Code. There are various concepts relating to the expiry of the limitation period for a claim in a situation where an application to initiate conciliation proceedings is referred to in Article 184 et seq. of the Polish Code of Civil Procedure. The author analyzes the issue in question and proposes not only *de lege* conclusions but also proposals for appropriate statutory changes in the analyzed scope.

Keywords: conciliation proceedings, limitation period, deadline, Polish Civil Code, Polish Code of Civil Procedure

Słowa kluczowe: postępowanie pojednawcze, przedawnienie, termin, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego

---

¹ Radca prawny, doktor nauk prawnych, adiunkt w Instytucie Społeczno-Prawnym Akademii Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu. Adres e-mail do kontaktu: kancelariagk@onet.pl.

Wprowadzenie

Zagadnienie relacji przepisu art. 121 pkt 6 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny² do art. 118 zdanie drugie k.c. budzi poważne wątpliwości zarówno w doktrynie prawa cywilnego, jak i w praktyce prawniczej. Wątpliwości bowiem budzi kwestia zawieszenia biegu terminu przedawnienia co do roszczeń objętych wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej, przez czas trwania postępowania pojednawczego, w relacji do przepisu art. 118 zdanie drugie k.c. Powyższe zagadnienie jest niezwykle istotne, zarówno z naukowego punktu widzenia, jak i w praktyce procesowej radców prawnych i adwokatów. Jednocześnie aktualne brzmienie przepisów art. 121 pkt 6 k.c. i art. 118 zdanie drugie k.c. może powodować wątpliwości interpretacyjne, stąd też wydaje się zasadny wniosek *de lege ferenda* o dokonanie stosownych zmian ustawowych.

Pojęcie i cel przedawnienia

Przedawnienie roszczeń należy do grupy instytucji prawnych określanej mianem „dawność”, dla których wspólnym celem legislacyjnym jest usuwanie stanu niepewności wywołanego upływem czasu oraz posiadających wspólną cechę konstrukcyjną polegającą na tym, że w każdej z nich dochodzi do nabycia lub utraty jakiegoś prawa podmiotowego przez jedną osobę kosztem innej osoby lub w jej interesie wskutek upływu czasu określonego w ustawie³.

Instytucja przedawnienia uregulowana została w przepisach art. 117–125 k.c., przy czym ustawodawca nie zamieszcza definicji legalnej pojęcia przedawnienia, stąd też dla opisanego tego pojęcia konieczne jest sięgnięcie do dorobku orzecznictwa i doktryny.

W najnowszym orzecznictwie przyjmuje się, że „instytucja przedawnienia wyraża się w prawie dłużnika – w przypadku upływu oznaczonego ustawą okresu – do uchylenia się od zaspokojenia roszczenia. Skutkuje utratą możliwości uzyskania świadczenia z użyciem przymusu państwowego”⁴.

Wyraża się także zapatrywania, że przedawnienie roszczeń majątkowych stanowi jeden z aspektów instytucji dawności, która służy zapewnieniu pewności obrotu i dążeniu do zapewnienia zgodności stanu prawnego ze stanem rzeczywistym⁵. W orzecznictwie wielokrotnie podkreślano, że zasadą ogólną polskiego prawa cywilnego jest to, iż roszczenia majątkowe ulegają po pewnym czasie przedawnieniu, tj. że z jego upływem osoba obowiązana może uchylić się od spełnienia obowiązku, który odpowiada treści roszczenia, przedawnienie służy zaś uchyleniu stanu niepewności i przeciwdziałaniu bierności wierzycieli w dochodzeniu należnych im roszczeń, a także ochronie dłużników przed dochodzeniem potencjalnie nienależnych roszczeń w sytuacji, gdy po upływie długiego

2 T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1061 z późn. zm.; dalej: k.c.

3 T. Pałdyna, *Przedawnienie w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2012, rozdział I, podrozdział I.

4 Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 czerwca 2022 r., V ACa 727/21, Legalis nr 2713709.

5 Wyrok SN z dnia 22 czerwca 2022 r., I NSNc 663/21, Legalis nr 2853751.

okresu nie posiadają już dowodów na spłatę zobowiązania⁶. Instytucja przedawnienia służy w większym stopniu zapewnieniu stabilizacji stosunków społecznych niż sprawiedliwości. Interes publiczny, któremu służy przedawnienie, sprawia, że normy regulujące tę instytucję mają charakter bezwzględnie wiążący, przez co stronom stosunku cywilnoprawnego nie przysługuje kompetencja do ich wyłączenia lub modyfikowania. Skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia skutkuje oddaleniem powództwa⁷.

W judykaturze zauważa się także, że uzasadnieniem przedawnienia jest bezpieczeństwo prawne rozumiane jako dążenie do stabilizacji rzeczywistych sytuacji utrzymujących się przez długi czas, które, choć niezgodne z prawem, muszą być za takie uznane ze względu na interes publiczny⁸. „Przedawnienie zapewnia ochronę dłużnikowi, którego położenie prawne mogłoby się pogarszać wraz z upływem czasu, ponieważ trudniej byłoby mu przedstawić dowody, z których wynika, że albo nigdy nie był zobowiązany, albo jego obowiązek wygasł już wcześniej wskutek jego wykonania. Uzasadnieniem prawnym przedawnienia jest także bezpieczeństwo prawne dłużnika rozumiane jako pewność co do własnej sytuacji prawnej. Sprzeczne z nim byłoby pozostawianie zobowiązanego w długotrwałej niepewności co do zachowania uprawnionego. Po upływie pewnego czasu sytuacja prawna dłużnika ulega wyjaśnieniu. Zyskuje on pewność, że uprawniony nie będzie dochodził od niego spełnienia świadczenia”⁹.

Warto zwrócić uwagę na wyrok SA w Białymstoku z dnia 23 grudnia 2021 r., I AGa 93/21, w którym dostrzeżono, że w myśl art. 117 § 2 zdanie 1 k.c. po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia, albowiem zgodnie z wolą ustawodawcy możliwe jest korygowanie skutków upływu przedawnienia z uwagi na szczególne okoliczności, korekta taka jest zaś możliwa z wykorzystaniem instytucji nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.)¹⁰. Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Uznanie podniesienia zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa jest możliwe całkowicie wyjątkowo, w wypadkach szczególnie rażącego nadużycia prawa i wtedy, gdy indywidualna ocena okoliczności sprawy wskazuje, że opóźnienie w dochodzeniu przedawnionego roszczenia nie jest nadmierne i było usprawiedliwione szczególnymi przyczynami. W takiej sytuacji zaistnienie jednej z przesłanek wskazanych w art. 5 k.c. (sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego) nie tylko umożliwia, ale wręcz nakazuje uznanie, iż obowiązuje do zachowania zgodnego z treścią roszczenia majątkowego i podnoszący uprawnienie, jakim jest zarzut przedawnienia, nie wykonał go skutecznie. Sąd w przywołanym wyroku podkreślił, że powszechnie akceptowalne jest zapatrywanie, iż modyfikacja skutków upływu przedawnienia

6 *Ibidem*.

7 *Ibidem*.

8 Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 lipca 2019 r., VI ACa 487/19, Legalis nr 2267131.

9 *Ibidem*.

10 Wyrok SA w Białymstoku z dnia 23 grudnia 2021 r., I AGa 93/21, Legalis nr 2930099.

z wykorzystaniem instytucji nadużycia prawa podmiotowego jest możliwa jedynie w szczególnych, wyjątkowych przypadkach, co wynika przede wszystkim z konieczności uznania ogólnych założeń i celów instytucji przedawnienia, wyjątek zaś w postaci ubezskutecznienia (uznania za niewykonywanie uprawnień) zarzutu przedawnienia podniesionego przez obowiązanego nie może się przekształcić w zasadę, gdyż wówczas niwelowałby sens tej kategorii pojęciowej dawności¹¹. „Korzystanie zatem z nadużycia prawa podmiotowego w analizowanym zakresie wymaga każdorazowo oceny indywidualnej, z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy”¹².

W ocenie Adama Brzozowskiego istota przedawnienia polega na tym, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, powołując się na upływ tego czasu, a więc po upływie oznaczonego terminu (terminu przedawnienia) wierzyciel zostaje ograniczony w możliwości dochodzenia swego prawa¹³. Skutek przedawnienia polega więc na tym, że dłużnik uzyskuje prawo zgłoszenia zarzutu wyłączającego możliwość dochodzenia wykonania świadczenia (lub odszkodowania za szkody powstałe wskutek jego niewykonania lub nienależytego wykonania) przed sądem (państwowym lub arbitrażowym). Uchylenie się od zaspokojenia przedawnionego roszczenia polega na odmowie spełnienia świadczenia z powołaniem się na upływ terminu przedawnienia.

W piśmiennictwie akcentuje się, że przedawnienie dotyczy tylko jednej postaci praw podmiotowych, a mianowicie roszczeń o charakterze majątkowym, a więc takich, które bezpośrednio uwarunkowane są interesem ekonomicznym uprawnionego¹⁴.

Przepisy k.c. dotyczące przedawnienia mają charakter bezwzględnie obowiązujący, co oznacza, że strony określonego stosunku cywilnego nie mogą skutecznie przez czynność prawną wyłączyć lub zmienić zastosowania instytucji przedawnienia, a więc wykluczona jest umowna modyfikacja skutków upływu terminu przedawnienia, zaopatrzenie w rygor przedawnienia roszczeń, które przedawnieniu nie podlegają, jak też zmiana reguł ustawowych związanych z biegiem terminu przedawnienia¹⁵.

Jak trafnie przyjmuje Radosław Strugała, nadrzędnym celem przedawnienia (rezultatem osiąganym dzięki istnieniu tej instytucji) jest zwiększenie bezpieczeństwa obrotu będące konsekwencją zwiększenia przejrzystości sytuacji uprawnionego (wierzyciela) i obowiązanego (dłużnika) zarówno dla nich samych, jak i dla wszystkich pozostałych uczestników obrotu¹⁶. „Cel ten jest osiąganym dzięki wyeliminowaniu niekorzystnej dla przejrzystości życia społecznego i gospodarczego utrzymującej się przez dłuższy czas rozbieżności między stanem faktycznym (biernością uprawnionego polegającą na braku

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ A. Brzozowski, [w:] *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–449(10)*, red. K. Pietrzykowski, wyd. 10, Warszawa 2020, art. 117 k.c., Nb 11.

¹⁴ S. Grzybowski, [w:] *System Prawa Cywilnego. T. I. Część ogólna*, red. W. Czachórski, S. Grzybowski, Wrocław–Warszawa 1985, s. 234.

¹⁵ M. Rzewuski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki, wyd. 3, Warszawa 2023, art. 117 k.c., Nb 5.

¹⁶ R. Strugała, [w:] *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Tom I. Komentarz*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022, art. 117 k.c., Nb 5.

realizacji roszczenia w drodze przymusu) a stanem prawnym (który zmienia się na skutek przedawnienia w taki sposób, że dochodzi do utraty możliwości realizowania roszczenia w taki sposób)¹⁷.

Istotą przedawnienia, związaną z jego funkcją stabilizującą stosunki prawne, jest ograniczenie w czasie dochodzenia roszczenia, co ma swoje znaczenie w wymiarze ekonomicznym, w kontekście pewności i bezpieczeństwa obrotu prawnego¹⁸. Poza funkcją stabilizującą wskazać należy na funkcję ochronną, przejawiającą się w wymuszeniu na wierzycielu dochodzenia praw w takim czasie, który umożliwiłby dłużnikowi skuteczną obronę¹⁹.

Terminy przedawnienia

Przepis art. 118 k.c. określa, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Przywołany przepis wskazuje długość terminów przedawnienia oraz wyraża jedną z reguł obliczania biegu przedawnienia, przesądzając, że w przypadku gdy właściwym dla danego roszczenia terminem przedawnienia jest termin dwuletni albo dłuższy, przedawnienie następuje w ostatnim dniu roku kalendarzowego, nie zaś w dniu, w którym wypada koniec tego terminu.

W doktrynie prawa cywilnego podnosi się, że znowelizowany na mocy ustawy z 13 kwietnia 2018 r.²⁰ art. 118 k.c. został wadliwie sformułowany, albowiem z jego umiejscowienia oraz użycia słowa „jednakże” można by wnioskować, że odnosi się on wyłącznie do terminów sześcioletniego i trzyletniego, o których mowa w zdaniu pierwszym art. 118 k.c., podczas gdy treść zdania drugiego art. 118 k.c. (wzmianka o terminach krótszych niż dwa lata, których przepis art. 118 zdanie pierwsze k.c. nie wyznacza), a także wynik zastosowania dyrektyw funkcjonalnych wykładni przeczą jednak temu wnioskowi i należy go odrzucić²¹. W ocenie Piotra Machnikowskiego modyfikacja reguł wyznaczających terminy przedawnienia odnosi się do wszystkich terminów wynoszących co najmniej dwa lata, zarówno wymienionych w zdaniu pierwszym art. 118 k.c., jak i terminów szczególnych, unormowanych w innych przepisach Kodeksu cywilnego oraz w aktach pozakodeksowych, i polega na tym, że koniec terminu przypada na ostatni

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ J. Ignatowicz, [w:] *System Prawa Cywilnego. T. I. Część ogólna*, red. W. Czachórski, S. Grzybowski, Wrocław–Warszawa 1985, s. 790–791.

¹⁹ M. Balwicka-Szczyrba, *Przedawnienie roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej za szkody przyszłe na osobie*, Poznań 2008, s. 70–71.

²⁰ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2018 r. poz. 1104.

²¹ P. Machnikowski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, wyd. 11, Warszawa 2023, art. 118 k.c., Nb 8.

dzień roku kalendarzowego, czy uzupełnia regułę z art. 112 k.c.²²: „Po ustaleniu długości terminu przedawnienia mającego zastosowanie do danego roszczenia oraz momentu, w którym rozpoczął on bieg, a w wyniku tego rozumowania – momentu, w którym termin upłynąłby, gdyby nie było art. 118 zd. 2 k.c. (a więc gdyby był on obliczany według art. 112 zd. 1 k.c.), należy przyjąć, że termin ten nie kończy biegu w dacie wynikającej z art. 112 zd. 1 k.c., ale biegnie dalej, aż do ostatniego dnia tego roku kalendarzowego i upływa wraz z tym dniem. Ostatni dzień roku kalendarzowego jest więc ostatnim dniem, w którym wierzyciel może dochodzić czy egzekwować swoje roszczenie, nie narażając się na negatywne skutki upływu czasu. Przesunięcie końca biegu terminu oznacza, że także w »dodanym« okresie (między datą obliczoną według art. 112 zd. 1 k.c. a upływem ostatniego dnia roku kalendarzowego) może dojść do przerwania, zawieszenia czy wstrzymania zakończenia biegu przedawnienia”²³. Zgodzić się należy, że z praktycznego punktu widzenia art. 118 zdanie drugie k.c. oznacza więc przedłużenie dwuletnich i dłuższych terminów przedawnienia (z wyjątkiem tych, które i bez tego upływałyby w ostatnim dniu roku), i to przedłużenie o różne okresy, zależnie od tego, jak wcześniej termin upływałby, gdyby był liczony w latach według art. 112 zdanie pierwsze k.c.²⁴

Również Przemysław Sobolewski uznaje, że zgodnie z brzmieniem art. 118 zdanie drugie k.c. okres przedawnienia ulega przedłużeniu do końca bieżącego roku, jeśli według reguł ogólnych biegu terminów (art. 112 k.c.) okres przedawnienia zakończyłby się w styczniu, a więc okres ten może być przedłużony nawet o 11 miesięcy²⁵. Warto zaakcentować, że skutkiem stosowania powyższej zasady będzie rok różnicy pomiędzy terminem zakończenia przedawnienia roszczenia powstałego w grudniu a roszczenia tego samego rodzaju powstałego w styczniu następnego roku. „Dodatkowy okres, o który przedłużany jest termin przedawnienia, trwający od końca ustawowego terminu przedawnienia, do końca roku kalendarzowego, traktować należy jak zwykły okres biegu przedawnienia, co oznacza, że wystąpienie w tym okresie okoliczności wskazanych w art. 121 lub 123 k.c. spowoduje odpowiednio zawieszenie lub przerwanie biegu okresu przedawnienia”²⁶.

Zawieszenie biegu terminu przedawnienia z uwagi na wszczęcie postępowania pojednawczego

U podstaw aksjologicznych instytucji zawieszenia biegu przedawnienia leżą założenia związane ze szczególną ochroną interesów podmiotów powiązanych stosunkami prawnymi regulowanymi normami prawa rodzinnego i opiekuńczego, w tym małżonków, ze względu na ochronę trwałości małżeństwa, założenia związane z potrzebą ochrony

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ P. Sobolewski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. W. Borysiak, wyd. 31, Warszawa 2023, art. 118 k.c., Nb 22.

²⁶ *Ibidem*.

tych podmiotów, które z nadzwyczajnych względów nie mogą dochodzić przysługujących im roszczeń, jak również podjęciem próby ugodowego zakończenia sporu.

Stosownie bowiem do przepisu art. 121 pkt 6 k.c. bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu co do roszczeń objętych wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej – przez czas trwania postępowania pojednawczego. Powyższa zmiana nastąpiła mocą ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw²⁷. W ocenie projektodawców taka zmiana miała wyeliminować praktykę składania przez wierzycieli wniosku o zawezwanie do próby ugodowej jedynie w celu przerwania biegu przedawnienia, a w konsekwencji ograniczyć liczbę spraw wpływających do sądów rejonowych z tego tytułu, jak również pozwolić na wyklarowanie sytuacji procesowej stron sporów oraz przywrócić zawezwaniu do próby ugodowej jej pierwotny właściwy cel, czyli zawarcie ugody, mając na względzie słuszne interesy zarówno wierzyciela, jak i dłużnika²⁸. „Interesy dłużnika będą chronione przez zmobilizowanie wierzyciela do dochodzenia wierzytelności w możliwie jak najkrótszym terminie, tzn. bez podejmowania zbędnych czynności bądź podejmowania wielokrotnie tych samych czynności, które mają na celu jedynie przedłużenie terminu przedawnienia. Projektowane rozwiązanie będzie również korzystne dla wierzyciela. Nie ulega bowiem wątpliwości, że niezwłoczne dochodzenie wierzytelności zwiększa szanse powodzenia ich ewentualnej egzekucji i pozwala na zapewnienie stabilności obrotu prawnego. Jednocześnie po złożeniu wniosku bieg terminu przedawnienia ulegnie wstrzymaniu na czas jego rozpoznania, przez co interes wierzyciela również nie ucierpi”²⁹.

Postępowanie pojednawcze uregulowane w art. 184–186 k.p.c.³⁰ ma status odrębnego postępowania procesowego i stanowi samodzielny sposób uregulowania sprawy cywilnej przez strony jeszcze przed wniesieniem pozwu do sądu. Postępowanie pojednawcze jest określane jako sądowa droga zakończenia sporu przez zawarcie ugody sądowej jeszcze przed wniesieniem pozwu do sądu³¹. Postępowanie pojednawcze stanowi ustawowy środek o charakterze fakultatywnym, jest wszczynane wyłącznie z inicjatywy stron, umożliwia rozwiązywanie sporów cywilnoprawnych bez konieczności ich rozstrzygnięcia przez sąd i prowadzi do zawarcia przez strony ugody pod kontrolą sądu³², w razie zaś niezawarcia ugody lub odmowy jej uznania przez sąd postępowanie to nie przekształca się w postępowanie rozpoznawcze³³.

Tym samym bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania pojednawczego prowadzonego zgodnie z art. 185 k.p.c., przy czym stan zawieszenia rozpoczyna się w dniu złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, a kończy

27 Dz.U. z 2021 r. poz. 2456.

28 Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, druk sejmowy 1344, Sejm IX kadencji, s. 3.

29 *Ibidem*.

30 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.; dalej: k.p.c.

31 M. Jędrzejewska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. 1*, red. T. Ereciński, Warszawa 2006, s. 433.

32 Uchwała SN z dnia 26 lutego 2014 r., III CZP 117/13, OSNC 2014, nr 12, poz. 123.

33 Uchwała SN z dnia 18 czerwca 1985 r., III CZP 28/85, OSNCP 1986, nr 4, poz. 48.

z dniem zakończenia postępowania, czyli w dniu zakończenia posiedzenia pojednawczego. Dla skutecznego zainicjowania postępowania pojednawczego niezbędne jest wniesienie do sądu pisma procesowego, które poza spełnieniem wymogów formalnych i fiskalnych przewidzianych dla pism procesowych powinno zawierać zwięzłe oznaczenie sprawy, a także przedstawiać propozycje ugodowe.

Obliczanie terminów przedawnienia w czasie trwania postępowania pojednawczego

Zmiany przepisów wynikające z przywołanych wcześniej nowelizacji tylko pozornie nie budzą wątpliwości w odniesieniu do ustalenia okresu, na jaki zawieszeniu ulega termin przedawnienia w wypadku postępowania pojednawczego wszczętego na skutek złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej. Niejednokrotnie bowiem można się spotkać w praktyce prawniczej, jak i w dyskursie publicznym, ze stwierdzeniami, że zawieszenie biegu terminu przedawnienia ma miejsce tylko przez czas trwania postępowania pojednawczego, i nie ma zastosowania w takiej sytuacji przepis art. 118 zdanie drugie k.c.³⁴

W doktrynie prawa cywilnego dostrzeżono, że zmiana art. 121 k.c. prowadzi do problematycznych skutków, gdyż przypisuje skutek zawieszenia działaniom wierzyciela, albowiem może on przez złożenie pod koniec roku kalendarzowego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej „przedłużyć” termin przedawnienia o 12 miesięcy, choć zainicjowane tymi wnioskami postępowania będą trwały znacznie krócej, o ile tylko zakończą się one w kolejnym roku kalendarzowym³⁵. „Alternatywą byłoby przyjęcie, że po ustaniu stanu zawieszenia przedawnienie nastąpi z upływem takiego terminu, jaki pozostawał do końca terminu w momencie, gdy ulegał on zawieszeniu (czyli że zawieszenie przedłuża termin o czas, w którym jego bieg był zawieszony). Byłaby to jednak interpretacja sprzeczna z jednoznacznym pod tym względem przepisem art. 118 zd. 2 k.c. Dążenie do uniemożliwienia takich – względnie nieznacznych – manipulacji biegiem terminu przedawnienia nie wydaje się wystarczającym argumentem za odejściem od jasnego znaczenia przepisu, zwłaszcza w sytuacji, w której przez lata za dopuszczalne uznawano znacznie dalej idące manipulacje w postaci przerywania biegu przedawnienia za pomocą wniosku z art. 185 k.p.c.”³⁶

Tym samym de facto bieg terminu przedawnienia może nie ulec zawieszeniu wyłącznie na czas trwania postępowania ugodowego; w toku prac nad ustawą o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego objętego drukiem sejmowym nr 1344 z dnia 28 czerwca 2021 r. było to wielokrotnie podnoszone³⁷.

34 Zob. P. Rojek-Sochacka, *Zawezwania do próby ugodowej i mediacja już nie przerywają biegu przedawnienia*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/biega-przedawnienia-po-mediacji-i-zawezwaniu-do-proby-ugodowej,515980> [dostęp: 15 listopada 2023 r.].

35 P. Machnikowski, *Kodeks cywilny...*, art. 121, Nb 9.

36 *Ibidem*.

37 Zamiast wielu: M. Gutowski, *Opinia prawna w przedmiocie zmian w przepisach Kodeksu Cywilnego i Kodeksu Postępowania Cywilnego objętych projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego objętego drukiem sejmowym Nr 1344 z 28.6.2021 r.*, „Zeszyty

Słusznie argumentował Maciej Gutowski, że błędnie w uzasadnieniu projektu wskazuje się, że w przypadku zawieszenia terminu podlega on przedłużeniu o czas trwania przeszkody w dochodzeniu roszczenia, albowiem zgodnie z ogólną zasadą prawa cywilnego dotyczącą liczenia terminu przedawnienia, tj. artykułem 118 k.c., koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata, co sprawia, że jeżeli termin przedawnienia zostanie zawieszony przed jego upływem i przedłużony ten okres na kolejny rok kalendarzowy, to uznać można, iż termin przedawnienia może zostać przesunięty niemal o kolejny rok³⁸. „Przedstawiciele doktryny wskazują, że na mocy nowelizacji wprowadzającej nowy sposób liczenia terminów przedawnienia w zasadzie tracą znaczenie okoliczności powodujące zawieszenie biegu przedawnienia, w sytuacji gdy wskutek zawieszenia termin przesuwany się na kolejny rok kalendarzowy. Przyjmując obowiązującą ogólną regulację, termin przedawnienia zostanie przesunięty nie tylko o czas rozpatrywania wniosku o zawezwanie do próby ugodowej przez sąd, ale do końca roku kalendarzowego, w którym ustala przyczyna zawieszenia. Wierzyciele nadal mogą wykorzystywać okres zawieszenia przez składanie powtórnych wniosków pod koniec roku, np. z początkiem grudnia”³⁹.

W świetle powyższego nie można powoływać się na przepis art. 121 § 6 k.c. bez odniesienia do przepisu art. 118 zdanie drugie k.c.

Wnioski *de lege ferenda*

Przeprowadzona analiza wyraźnie wskazuje, iż w aktualnym stanie prawnym złożenie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej powoduje zawieszenie biegu terminu przedawnienia zgodnie z regułami wynikającymi z brzmienia przepisu art. 118 zdanie drugie k.c.

W piśmiennictwie pojawiały się już wcześniej propozycje, aby złożenie zawezwania do próby ugodowej wywoływało skutek w postaci wstrzymania biegu przedawnienia⁴⁰. Wydaje się jednak, że warto by rozważyć wprowadzenie rozwiązania stanowiącego o upadku przerwy przedawnienia spowodowanej zawezwaniem do próby ugodowej, jeżeli uprawniony po bezskutecznym zakończeniu postępowania pojednawczego nie wystąpi w określonym terminie z pozwem mającym za przedmiot roszczenie objęte tym postępowaniem, na wzór rozwiązania zawartego na gruncie postępowania mediacyjnego w art. 183⁶ § 3 k.p.c. Wydaje się, że wprowadzenie rozwiązania o konieczności wytoczenia powództwa w terminie np. trzech miesięcy od dnia posiedzenia pojednawczego

Prawnicze Biura Analiz Sejmowych” 2022, nr 1, s. 164; zob. też: P. Buczkowski, *Zawieszenie biegu przedawnienia w prawie cywilnym w świetle noweli z grudnia 2021 r.*, „Ius Novum” 2022, nr 3, s. 104–109; K. Zawada, *Wpływ zawezwania do próby ugodowej na bieg przedawnienia – przed i po ustanowieniu art. 121 pkt 6 k.c. – i oddziaływanie prób ograniczenia tego wpływu na wykładnię art. 123 § 1 pkt 1 k.c.*, „Krakowski Przegląd Notarialny” 2022, nr 3, s. 74.

38 M. Gutowski, *Opinia prawna...*, s. 164.

39 *Ibidem*.

40 J. Kruszyńska-Kola, *Czy zawezwanie do próby ugodowej powinno mieć wpływ na bieg terminu przedawnienia?*, „Palestra” 2015, nr 9–10, s. 99–101.

byłoby słusznym rozwiązaniem, które dodatkowo przyczyniałoby się do zwiększenia bezpieczeństwa obrotu, albowiem zarówno wierzyciel, jak i dłużnik mieliby jasną sytuację prawną co do danego roszczenia. Jednocześnie postulowanym rozwiązaniem byłoby dokonanie zmian w obrębie przepisów ustawy procesowej i wprowadzenie obligatoryjnej próby polubownego rozwiązania sporu, czy to w formie mediacji, czy też w formie postępowania ugodowego. Nie można bowiem pomijać faktu, że aktualne uregulowanie art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c., nakazujące wyłącznie zawarcie w pozwie informacji, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia, nie spełnia swojej roli, jaką jest zwiększenie wykorzystywania pozasądowych form rozwiązywania sporów.

Warto zwrócić uwagę, iż ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie do treści przepisu art. 121 pkt 6 k.c. regulacji, w której myśl ewentualne kilkukrotne wszczęcie postępowania pojednawczego w stosunku do tego samego roszczenia może skutkować zawieszeniem biegu przedawnienia tylko raz, a więc na czas pierwszego postępowania pojednawczego. W aktualnym stanie prawnym także drugie i kolejne postępowanie pojednawcze powoduje zawieszenie biegu terminu przedawnienia. W związku z powyższym należałoby postulować dokonanie stosownych zmian ustawowych poprzez wskazanie, iż zawieszenie biegu terminu przedawnienia ma miejsce wyłącznie na czas trwania pierwszego postępowania pojednawczego względem tego samego roszczenia. Warto by także rozważyć odpowiednią zmianę w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, tak aby zawezwanie do próby ugodowej było możliwe wyłącznie jeden raz w stosunku do danego roszczenia.

Bibliografia

- Balwicka-Szczyrba M., *Przedawnienie roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej za szkody przysze na osobie*, Poznań 2008.
- Brzozowski A., [w:] *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–449(10)*, red. K. Pietrzykowski, wyd. 10, Warszawa 2020.
- Buczowski P., *Zawieszenie biegu przedawnienia w prawie cywilnym w świetle noweli z grudnia 2021 r.*, „Ius Novum” 2022, nr 3.
- Grzybowski S., [w:] *System Prawa Cywilnego. T. I. Część ogólna*, red. W. Czachórski, S. Grzybowski, Wrocław–Warszawa 1985.
- Gutowski M., *Opinia prawna w przedmiocie zmian w przepisach Kodeksu Cywilnego i Kodeksu Postępowania Cywilnego objętych projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego objętego drukiem sejmowym Nr 1344 z 28.6.2021 r.*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych” 2022, nr 1.
- Ignatowicz J., [w:] *System Prawa Cywilnego. T. I. Część ogólna*, red. W. Czachórski, S. Grzybowski, Wrocław–Warszawa 1985.
- Jędrzejewska M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. 1*, red. T. Ereciński, Warszawa 2006.
- Kruszyńska-Kola J., *Czy zawezwanie do próby ugodowej powinno mieć wpływ na bieg terminu przedawnienia?*, „Palestra” 2015, nr 9–10.
- Machnikowski P., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 11, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023.
- Pałdyna T., *Przedawnienie w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2012.
- Rzewuski M., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki, wyd. 3, Warszawa 2023.
- Sobolewski P., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 31, red. W. Borysiak, Warszawa 2023.
- Strugała R., [w:] *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Tom I. Komentarz*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022.
- Zawada K., *Wpływ zawezwania do próby ugodowej na bieg przedawnienia – przed i po ustanowieniu art. 121 pkt 6 k.c. – i oddziaływanie prób ograniczenia tego wpływu na wykładnię art. 123 § 1 pkt 1 k.c.*, „Krakowski Przegląd Notarialny” 2022, nr 3.